

Autori: “Ir būtiski, ka datu nesēju atlīdzības regulējums iet līdzī laikam!”

Publicēts: 22.12.2020.

[Autortiesības](#)

[Ministrijas jaunumi](#)

Noslēguma fāzē ir nonākuši grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.321 „Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību”, kuri reglamentē t.s. datu nesēju atlīdzības (DNA) noteikšanu iekārtām un datu nesējiem, ja šie datu nesēji pieļauj ieraksta un kopēšanas funkcijas. Grozījumi paredz mainīt to datu nesēju sarakstu, uz kuriem attiecas DNA. Tostarp grozījumi paredz ar DNA apliekamo datu nesēju sarakstā iekļaut mobilos tālruņus.

“Datu nesēju atlīdzība ir neliels, vienreizējs maksājums, kuru šīs iekārtas pircējs maksā autoriem, izpildītājiem, producentiem, aktieriem, filmu producentiem par atļauju kopēt privātām vajadzībām autordarbus,” skaidro Latvijas Izpildītāju un producentu apvienības (LalPA) izpilddirektore Liēna Grīna, uzsverot, ka bieži sabiedrībā šī atlīdzība tiek dēvēta par nodokli: “Jāsaprot, ka DNA nav ne jauns nodoklis, ne jauna nodeva, bet gan samaksa par autora darba kopēšanu, kas tiek uzlikta pašam datu nesējam – iekārtai, kurai ir ieraksta funkcija. Tostarp, arī mobilajam telefonam. Arī situācijā, kad jūs nopērkat jebkādā formā fiksētu muzikālo darbu, netiek nopirkta intelektuālā īpašuma tiesības uz šo darbu, bet gan iegūta atļauja izmantot konkrēto fiksācijas formu, un šī izmantošanas atļauja neparedz darba kopēšanu. Piemēram, arī iegādājoties grupas “Prāta Vētra” mūzikas albumu, jūs taču katrs nekļūstat par šī albuma īpašniekiem, šī darba intelektuālā īpašuma tiesības ir un paliek grupas “Prāta Vētra” mūziķiem,” saka LalPA izpilddirektore, piebilstot, ka iekasētais maksājums nenonāk ne valsts budžetā, ne kaut kādā citā “kopējā katlā,” bet tiek uzreiz pārskaitīts autoriem, respektīvi, Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūrā / Latvijas Autoru apvienībā (AKKA/LAA), kas tālāk naudu sadala autoriem.

Grozījumus Ministru kabineta noteikumos, papildinot datu nesēju sarakstu ar mobilajiem tālruņiem, iniciējusi Kultūras ministrija. “Pirmkārt, tādējādi tiks nodrošināta citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, t.sk. kaimiņvalstīm līdzvērtīga datu nesēju atlīdzības

iekasēšanas sistēma, kas sniegs būtisku atbalstu radošajām nozarēm. Otrkārt, tiks izpildīts Satversmes tiesas spriedumā noteiktais pienākums regulāri pārvērtēt datu nesēju sarakstu saistībā ar tehnoloģiju attīstības radītajām pārmaiņām," akcentē kultūras ministrs Nauris Puntulis.

Viņam piekrit mūzikas producentu un mūziķis Rūdolfs Budze jeb DJ Rudd: "Ir nevietā arguments, ka ir cilvēki, kuri nekad neko nav kopējuši un ka tāpēc ir neļūdzīgi no viņiem prasīt kādu maksu. Runa ir par iespēju lietot konkrēto datu nesēju vai ierīci kopēšanai. Ja pērc automašīnu, tur ir vesela virkne ierīču, ietaišu un iespēju, kuru iebūvēšana automašīnā veido tās cenu. Un mēs kā pircēji tāpat maksājam par šīm ierīcēm un iespējām pat tad, ja daļu no tām nekad neizmantosim," ar salīdzinājumu situāciju raksturo Rūdolfs Budze, norādot, ka ir gandarīts par autoru viedokļa ņemšanu vērā, lemjot par DNA sarakstā iekļauto datu nesēju papildināšanu ar modernajām ierīcēm atbilstoši tehnoloģiskajai attīstībai: "Tas bija jāizdara jau sen, taču – kā vienmēr šādās situācijās pārrunas ir notikušas ilgi un grūti," uzskata DJ Rudd.

Savukārt dziesmu autors un mūziķis, AKKA/LAA padomes prezidents Kārlis Kazāks skaidro: "Es ļoti labi saprotu, ka brīdī, kad pirms skriešanas treniņa telefonā tiek iekopēta mīļāko dziesmu liste, reti kurš cilvēks aizdomājas, ka tiek veiktas darbības ar kāda cita cilvēka intelektuālo īpašumu. Nedomāju, ka šobrīd, kad datu nesēju atlīdzība par mobilajiem telefoniem netiek maksāta, kāds pirms dziesmas iekopēšanas mēģinātu sazināties ar tās autoriem un izpildītājiem, lai vienotos par atļauju un atlīdzības apjomu. Necīgā un tikai vienreiz samaksātā datu nesēju atlīdzības maksa ļauj par to nedomāt un zināt, ka par autortiesību un blakustiesību īpašniekiem visi kopā esam padomājuši," uzskata mūziķis.

Mūzikas izdevniecības "MicRec" un Mūzikas producentu apvienības valdes priekšsēdētāja Elita Milgrāve savukārt uzsver, ka galvenā kauja gan par sabiedrības izpratni, gan arī autoru tiesību aizstāvēšanu izcīnīta jau pirms 15 gadiem, kad Latvijā tikai pēc Satversmes tiesas iekļaušanās pieņemts visā Eiropā pieņemtais regulējums par DNA, bet tagad ilgi notikušas cīņas par nepieciešamību atjaunot sarakstu, ņemot vērā jauno tehnoloģiju ienākšanu mūsu ikdienā: "Kā liecina pieredze, lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju nemaz nezina un savos maciņos nav izjūti DNA iekasēšanu par sarakstā iekļautajiem datu nesējiem, jo te nav runas par kādu būtisku ietekmi uz produktu cenām gala lietotājam – to apliecina arī citviet veiktie pētījumi: DNA nekādi vai ļoti maz ietekmē produktu gala cenu," uz praksi Eiropas Savienības valstīs atsaucas "MicRec" un Mūzikas producentu apvienības vadītāja. "Tā ierasti ir diskusija starp autoriem un lielajiem mobilo telefonu un citu iekārtu tirgotājiem, kuri ir tiešie iekārtu pārdevēji, un viņu vēlmi atbildīgi rīkoties, samaksājot DNA un nodrošinot autoriem iespēju saņemt atlīdzību par savu darbu, jo autoriem DNA ir ļoti būtiska, arī kā godīgs risinājums autortiesību un blakustiesību ievērošanā. Un šajā ziņā Latvija nav unikāla – šāds DNA veids ir atzīts par labu esam vairumā Eiropas valstu," izmaiņas MK noteikumos komentē Elita Milgrāve. "Jautājums nav par to "vai vajag?", bet gan "kad tas notiks?". Vairumā valstu mobilie telefoni ir iekļauti ar DNA apliekamo iekārtu sarakstā, tostarp, piemēram, Lietuvā. Arī Igaunijā pašlaik notiek datu nesēju saraksta pārvērtēšana. Un Latvija ir līdzīgā situācijā."

Papildu informācijai:

Lita Kokale,

Kultūras ministrijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

67330343, 26469946

Lita.Kokale@km.gov.lv

DATU NESĒJU ATLĪDZĪBA (DNA)

Sagatavots pēc KM, AKKA/LAA un LaiPA informācijas.

KAS IR DNA?

- ▶ DNA NAV NODOKLĪS vai nodeva, bet atlīdzība autoriem, izpildītājiem un producentiem par viņu darbu vai izpildījuma kopēšanu ierīcēs un iekārtās, kas pieļauj kopēšanas funkciju.
- ▶ DNA IR ATLĪDZĪBA AUTORIEM, izpildītājiem un producentiem par ierīcēs un datu nesējos veiktu legāli iegādātu darbu kopēšanu personiskajām vajadzībām.
- ▶ DNA NAV TIKAI MŪZIKU, bet arī tekstu autoru, dzejnieku, fotogrāfu, aktieru, kino, video un audio ierakstu autoru atlīdzība.
- ▶ DNA PIEMĒRO VIENU REIZI, to samaksā importētāji un ierīču ražotāji, ievēdot datu nesēju vai ierīci valstī, tādējādi dodot legālas tiesības lietotājam kopēt ar autortiesībām un blakustiesībām aizsargātus darbus personīgai lietošanai.

▶ DNA SAMAKSĀ IERĪČU UN DATU NESĒJU IMPORTĒTĀJI, ievēdot konkrētās ierīces un datu nesējus Latvijā.

DNA tieši veidā **SANĒM VISI AUTORI**, izpildītāji un producenti caur autortiesību un blakustiesību organizācijām.

DNA TIEK NOVIRZĪTA autoru, izpildītāju un producentu darba apmaksai, kā arī kultūras jomas attīstībai, tostarp, piemēram, jauno mūziķu u.c. atbalstam.

DNA IR **ĻOTI BŪTISKA NOZĪME** autoru, izpildītāju un producentu darba samaksai, kā arī veido nozīmīgu ar autortiesībām un blakustiesībām saistīto ienākumu daļu visiem radošajiem cilvēkiem.

Latvijā noteiktā **DNA IR VIENA NO ZEMĀKAJĀM** Eiropas Savienībā, lielākā daļā Eiropas valstu DNA ir pat trīs un četras reizes lielāka nekā Latvijā.

▶ EIROPAS PRAKSE

- ▶ DNA Eiropas Savienībā ir **IERASTA PRAKSE**, lai nodrošinātu autoru, izpildītāju un producentu tiesību aizsardzību.
- ▶ DNA sistēma Eiropas Savienībā darbojas jau **VAIRĀK NEKĀ 20 GADUS**.
- ▶ Datu nesēju un ierīču **SARAKSTI VISĀS VALSTĪS TIEK REGULĀRI ATJAUNOTI** – papildināti un mainīti atbilstoši tehnoloģiju un ierīču attīstībai.
- ▶ **22 EIROPAS SAVIENĪBAS DALĪBVALSTĪS DNA TIEK ĪKĀSĒTA**, iekārtu ieviešanas brīdī, piemērojot neliešu un vienu reizi maksājumu atlīdzību par datu nesējiem un ierīcēm, kas pieļauj kopēšanas funkciju.
- ▶ No 22 ES dalībvalstīm **VIEDTELEFONI NAV IEKĻAUTI** datu nesēju atlīdzības sarakstā tikai Latvijā un Bulgārijā.
- ▶ Somijā DNA apmaksā valsts budžets, bet Īrijā – autoru darbu kopēšana ir aizliegta un ir sodāma. No ES valstīm DNA netiek piemērota tikai Maltā, Kiprā un Luksemburgā.

Ierīču un **DATU NESĒJU SKAITS DALĪBVALSTĪS ATSKIRĀS**, piemēram, Lietuvā sarakstā iekļautās 32 ierīces un datu nesēji, Igaunijā – 18, bet Latvijā – 5.

Plānots, ka Latvijā datu nesēju **SARAKSTU PAPILDINĀS VIEDTELEFONI** un datoru cietie diski, bet no saraksta tiks izslēgtas DVD un CD matricas.

Latvijā plānotais **DNA APMĒRS VIEDTELEFONIEM IR 1,50 EIRO**. Igaunijā tas ir no 3 eiro līdz 8 eiro (atkarībā no viedtālruna atmiņas ietilpības), Lietuvā – vidēji 4,30 eiro.

IR NEIESPĒJAMI IZSEKOT katrā lietotāja veiktās darbības (t.sk. autordarbu kopēšanu), tāpēc DNA piemērošanas metode Eiropā ir tapusi ilgās diskusijās un ievērojot gan lietotāju (nelieša maksa par katru ierīci), gan autoru un izpildītāju intereses (tiesības saņemt atlīdzību par savu darbu).

▶ KAS SAŅĒM DNA?

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem DNA tiek sadalīta:

